

Ekstremizmi i dhunshëm dhe ISIS, rrezik dhe kërcënim për sigurinë¹

Dr. Xhavit SHALA

Drejtor i Qendrës Kërkimore Shkencore, Akademia e Sigurisë

Drejtues i Parë Gledis NANO

Drejtor i Drejtorisë së Antiterrorit në Policinë e Shtetit

Abstrakt

Objekti i studimit dhe i hulumtimit në këtë punim, është trajtimi i radikalizmit, ekstremizmit të dhunshëm si dhe veprimtarisë së ISIS-it, si rreziqe e kërcënime për sigurinë. Radikalizmi që çon në terrorizëm është procesi dinamik, sipas të cilit një individ nis ta pranojë dhunën terroriste si një mënyrë të mundshme, ndoshta edhe legjitime, veprimi. Eventualisht, por jo domosdoshmërisht, kjo mund ta bëjë personin që të flasë në favor, të veprojë në mbështetje apo edhe të përfshihet në akte terrorizmi. Ndërsa “ekstremizmi i dhunshëm” është përdorimi i dhunës për arritjen e objektivave politikë. Ky, është kuptimi më i gjerë i terrorizmit. Pra, terrorizmi është dhunë me qëllime politike, e ushtruar kryesisht kundër objektivave joushtarake. Në një farë mënyre radikalizmi i dhunshëm është procesi dhe ekstremizmi i dhunshëm është rezultati. Përshkallëzimi nga “radikalizmi i dhunshëm” në “ekstremizëm të dhunshëm” është përshkallëzimi nga rrezik në kërcënim për sigurinë kombëtare. Radikalizmi, ekstremizmi i dhunshëm dhe terrorizmi mund të jetë me sfond etnik, nacionalist, fetar, etj.

Edhe ISIS-i përbën një kërcënim serioz për sigurinë ndërkombëtare, rajonale e kombëtare. Kjo organizatë disponon potenciale e kapacitete që nuk i ka pasur më parë asnjë organizatë terroriste dhe konkretisht: në fushën e organizimit shtetëror; mbështetjen ekonomike dhe pasurisë që zotëron; te armatimi që ka në përdorim dhe te burimet njerëzore të trajnuara që ka në dispozicion. Pjesëmarrja e qytetarëve shqiptarë, shtetas të Shqipërisë apo dhe të Kosovës, si vullnetarë në luftëra/konflikte të armatosura jashtë territorit të vendit, - sidomos në Siri dhe Irak, në përbërje ISIS-it - dhe mundësia e kthimit dhe aktivizimit të tyre, përbën një kërcënim të qëndrueshëm për sigurinë në Shqipëri e Kosovë.

Gjatë këtij punimi janë aplikuar metodat dhe instrumentet bazë kërkimore shkencore, sasiore dhe cilësore, si metoda e analizës dhe sintezës, analizës krahasuese, ajo historike, juridike, e krahasimit dhe konfrontimit si dhe e studimit të rastit. Në përfundim të punimit konkludohet ndërmjet të tjerave se radikalizmi, ekstremizmi i dhunshëm, veprimtaria e ISIS-it si dhe të kthyerit nga Siria, për shkak të indoktrinimit dhe premisave për përfshirjen e tyre në aktivitete me karakter destabilizues apo terrorist përbëjnë rrezik, i cili nëse nuk menaxhohet mirë, mund të kthehet në një kërcënim për sigurinë tonë kombëtare. Gjithashtu Shqipëria sot

---

¹ Shkrimi është publikuar në revisten Policimi dhe Siguria Nr.5, Prill 2017.

zotëron kapacitetet e duhura dhe ka marrë masat e nevojshme për tu përballur me kërcënimin terrorist.

Fjalëkyçe: Radikalizëm, ekstremizëm i dhunshëm, terrorizëm, ISIS, rrezik, kërcënim, siguri kombëtare.

1. Hyrje

Radikalizmi, ekstremizmi i dhunshëm dhe terrorizmi nuk përbëjnë një fenomen të ri për shoqërinë njerëzore. Dhuna dhe shkatërrimi, të motivuara politikisht për të frikësuar dhe dobësuar elitat, shtetet dhe popujt, janë përdorur shpesh gjatë historisë. Fenomen të ri sot, përbëjnë format moderne të radikalizmit, ekstremizmit të dhunshëm dhe terrorizmit, të cilat më së miri arrijnë të shfrytëzojnë mundësitë që ofron globalizmi si dhe përparësitë e teknologjisë bashkëkohore të informimit. Në Strategjinë e Sigurisë Kombëtare të Republikës së Shqipërisë, është përcaktuar se "...rritja e radikalizmit fetar, që rrezikon vlerat e harmonisë fetare në Shqipëri dhe që mund të shkaktojë tension shoqëror"² ndonëse është klasifikuar në rreziqet e nivelit të dytë, shfaqja e tij "vlerësohet si me pasoja të larta për sigurinë kombëtare."³ Shqipëria sot, si pjesë e botës së qytetëruar dhe e koalicionit botëror antiterror mund të jetë target dhe është përgatitur të përballlet me forma të ekstremizmit të dhunshëm.

2. Kuptimi mbi radikalizmin, ekstremizmin dhunshëm, terrorizmin dhe xhihadizmin

Radikalizmi që çon në terrorizëm është procesi dinamik, sipas të cilit një individ nis ta pranojë dhunën terroriste si një mënyrë të mundshme, ndoshta edhe legjitime, veprimi⁴. Eventualisht, por jo domosdoshmërisht, kjo mund ta bëjë personin të flasë në favor, të veprojë në mbështetje apo edhe të përfshihet në akte terrorizmi. Ndërsa "ekstremizëm i dhunshëm" është përdorimi i dhunës për arritjen e objektivave politikë⁵. Ky është dhe kuptimi më i gjerë i terrorizmit. Pra terrorizmi është dhunë me qëllime politike e ushtruar kryesisht kundër objektivave jo ushtarake. Në një farë mënyre radikalizmi i dhunshëm është procesi dhe ekstremizmi i dhunshëm është rezultati⁶. Përshkallëzimi nga "radikalizimi i dhunshëm" në "ekstremizëm të dhunshëm" është përshkallëzimi nga rrezik në kërcënim për sigurinë kombëtare⁷.

---

² *Strategjia e Sigurisë Kombëtare të Republikës së Shqipërisë 2014, "Shtojca C: Klasifikimi i rreziqeve", faqe 25.*

³ Po aty.

⁴ *Violent Extremism and Religious Radicalization in Albania*. Publishing IDM 2015, p. 9.

⁵ *Strategjia Kombëtare për Luftën kundër Ekstremizmit të Dhunshëm*, miratuar me VKM nr. 930, datë 18.11.2015. Fletore Zyrtare Nr. 203 /2015. Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare, faqe 13249.

⁶ *Violent Extremism and Religious Radicalization in Albania*. Publishing IDM 2015, p. 10. Burim i cituar.

⁷ Xhavit Shala: "Arsimimi, faktor i rëndësishëm për neutralizimin e radikalizmit dhe të ekstremizmit të dhunshëm". *Konferenca e parë ndërkombëtare e Akademisë së Sigurisë: Kontributi në sigurinë publike nëpërmjet arsimimit, nëntor 2016. Policimi dhe Siguria, nr. 4*. Tiranë: Akademia e Sigurisë, 2016, f. 113.

Radikalizmi, ekstremizmi i dhunshëm dhe terrorizmi mund të jetë me sfond etnik, nacionalist, fetar, etj.

Ekstremizmi i dhunshëm, që të arrijë në pikën finale të tij, në atë të veprimit, kalon nëpër një spirale përshkallëzuese të transformimit individual. Shtyllat kryesore të individit, transformohen, duke sjellë edhe një ndryshim rrënjësor të botëkuptimit mbi të mirën e të keqen dhe ç'është më kryesorja, duke transformuar perceptimin mbi identitetin kombëtar e atë personal. Terrorizmi ka si objektiv kryesor shndërrimin dhe zëvendësimin me mënyra radikale të gjithçkaje që njerëzimi ka arritur gjatë zhvillimit të tij historik, me një rend të ri të njëtrajtshëm, i cili funksionon vetëm në bazë të një ideje e që duhet të ndiqet nga kushdo pa u diskutuar. Për të arritur këtë gjë, atij i lipset që të zhveshë individin nga tiparet më të rëndësishme të identitetit e t'i heqë atij atributet kombëtare duke e shndërruar atë në një bashkësi joidentitare, por të përgjithshme⁸.

Gjithsesi, nuk ka një definicion (përkufizim) të dakordësuar ndërkombëtar për terrorizmin. Kjo në një farë mënyrë nuk ndikon pozitivisht në luftën kundër terrorizmit dhe ka mundësuar përdorimin e terminologjive të tilla si termi "terrorizëm islamik" apo "xhihadist". Në të vërtetë ta islamizosh terrorizmin është shërbimi më i keq që mund ti bëhet luftës kundër terrorizmi. Edhe lidhja e terrorizmit me termin "xhihad" është një shtrembërim i kuptimit kuranor të fjalës "xhihad"⁹. Me të drejtë Ahmed Rehab, drejtor i Zyrës në Çikago të Këshillit për Marrëdhënie Arabe, ka nisur një fushatë, e cila promovon një kuptim më pak të njohur të fjalës "xhihad" - atë të "luftës për një vend më të mirë, të përmirësimit të jetës dhe të së bërit e asaj që duhet bërë e jo që është e lehtë".¹⁰ Për këtë do të ishte më korrekte përdorimi i termit "i ashtuquajtur i terrorizmi islamik" apo dhe "xhihadi-ekstremist i dhunshëm".

3. Shteti Islamik, si kërcënim për sigurinë ndërkombëtare

Në këto vitet e fundit, bota e qytetëruar po përballlet me një kërcënim serioz, të së ashtuquajturit, Shteti Islamik i Sirisë dhe Irakut. Shteti Islamik, i ka shpallur luftë të gjithëve pa përjashtim, duke përfshirë edhe vendet e Evropës e të Ballkanit. Aktet terroriste në Francë, Turqi, Belgjikë, Gjermani, Rusi e Suedi dhe së fundmi në Spanjë e në Finlandë, tregojnë për përmasat dhe agresivitetin e veprimtarisë së ISIS-it ku, që me pak njerëz, me armatime të lehta apo edhe me vetëm makina të marrë me qira, ata arritën të realizojnë sulme me impakte të jashtëzakonshme jo vetëm në këto vende, por për mbarë botën.

---

⁸ Sandër Lleshi: "Edukimi modern si antidot i pazëvendësueshëm në përballjen me ekstremizmin e dhunshëm". Konferenca e parë ndërkombëtare e Akademisë së Sigurisë: Kontributi në sigurinë publike nëpërmjet arsimimit, nëntor 2016. Policimi dhe Siguria, nr. 4. Tiranë: Akademia e Sigurisë, 2016, f. 42

⁹ Sipas Kuranit dhe thënieve të Profetit Muhamed, fjala "xhihad" është përdorur për katër qëllime, të cilat janë: përpjekja për vetëpërmirësim; përpjekja për t'u përcjellë të tjerëve mesazhin e Islamit; të shpenzosh pasurinë tënde për bamirësi si dhe lufta mbrojtëse. Pra edhe kur përmendet xhihadi lidhur me luftën, bëhet fjalë vetëm për një luftë vetëmbrojtëse e jo për atë ofensive.

¹⁰ <http://noa.al/lajmi/2013/03/295800.html>.18.8.2017

ISIS-i përbën një kërcënim serioz për sigurinë ndërkombëtare, rajonale dhe kombëtare. Ai disponon potenciale që nuk i ka pasur më parë asnjë organizatë terroriste dhe konkretisht në fushën e:

- *Organizimit*. ISIS dallohet për strukturën e artikuluar, që në shumë aspekte i ngjan një organizimi shtetëror, në majën e piramidës të së cilit, është Kalifi i vetëshpallur Abu Bakr al Baghdadi.
- *Potencialeve ekonomike që zotëron*. ISIS zotëron potenciale ekonomike që gjenerojnë të ardhura të vazhdueshme. Vetëm të ardhura e siguruar nga tregtia klandestine e naftës dhe nga aktiviteti i rafinerive, vlerësohet nga 1 deri në 3 milion dollarë në ditë, duke mos përfshirë këtu milionat e dollarëve që sigurohen nga shpërblimet për pengmarrjet apo dhe taksat që mbledh nga popullsia në zonat që ai kontrollon.
- *Armatimit që ka në përdorim*. Asnjëherë më parë një organizatë nuk ka pasur në përdorim armatime të tilla në sasi dhe cilësi. ISIS-i ka grumbulluar nga zonat e pushtuara prej tij me mijëra armë dhe pajisje nga stacione ushtarake irakene, kryesisht të prodhimit amerikan, të cilat i ishin dhënë si ndihmë ushtrisë irakene nga ana e qeverisë amerikane. Kjo organizatë ka në përdorim tanke dhe artileri të rëndë dhe dyshohet se posedon edhe armë kimike.
- *Burimet njerëzore në dispozicion*. ISIS-it i janë bashkuar një numër i konsiderueshëm elementësh nga e gjithë bota, të mirë trajnuar dhe me njohuri nga të gjithë fushat.

Shteti Islamik i Irakut dhe Sirisë, përndryshe ISIS-i, ISIL-i apo dhe DAESH-it, një organizatë kjo më përmasa, tipare e shtrirje shtetërore është përgjegjës për gjenocid ndaj popullsisë në zonat që kontrollon, ndër ta të jazidëve, të krishterëve dhe të myslimanëve shiitë. Misioni i tyre i vetëshpallur është gjenocidi, si nga ideologjia, ashtu edhe veprimet e tyre, nga ato çfarë thonë, çfarë besojnë dhe çfarë bëjnë. Ai është bërë qendër botërore për radikalizmin, rekrutimin, trajnimin e qytetarëve të dëshpëruar nga vende të ndryshme të botës, pavarësisht besimit të tyre fetar, si dhe, përdorimin e tyre për akte terroriste. Propaganda e ISIS-it në shumë aspekte ka shumë ngjashmëri me argumentet kryesore të ideologjive të tjera totalitare, si fashizmi apo komunizmi. Të gjitha këto ideologji kanë nevojë për një njeri të ri, të ndryshëm nga modelet e mëparshme. Të gjitha ato kanë një armik qartësisht të identifikuar (përgjithësisht të personifikuar nga SHBA), të gjitha ato kanë një ofertë ideale të lumturisë¹¹, e cila për luftëtarët e ISIS-it arrihet pas vdekjes. ISIS-i, brenda një periudhe më pak se dyvjeçare u bë kërcënim kryesor për sigurinë në Evropë dhe për gjithë sistemin aktual të sigurisë ndërkombëtare. Më 22 mars 2016, ky shtet, me një akt të shpallur lufte, goditi Brukselin, kryeqendrën e vlerave të qytetërimit Perëndimor, kryeqendrën e fuqisë ekonomike të Bashkimit Evropian dhe kryeqendrën e NATO-s, duke sfiduar kështu edhe organizatën më të fuqishme e më të madhe të mbrojtjes ushtarake në botë. Për t'ju përgjigjur këtij kërcënimi Bashkimi

---

¹¹ Sandër Lleshi: "Edukimi modern si antidot i pazëvendësueshëm në përballjen me ekstremizmin e dhunshëm" ..., f. 44.

Evropian ka adoptuar një plan të detajuar¹². Ndërkohë që shtetet nga rajoni Lindjes së Mesme e më gjerë, janë grupuar në tre koalicione të armatosura kundër ISIS. Një koalicion drejtohet nga SHBA, një tjetër nga Rusia si dhe koalicioni i vendeve arabe që drejtohet nga Arabia Saudite.

4. Ekstremizmi i dhunshëm dhe Shteti Islamik, si rrezik e kërcënim për sigurinë tonë kombëtare

Radikalizmi dhe ekstremizmi i dhunshëm, nëse nuk parandalohet e luftohet, kthehet nga një rrezik në një kërcënim serioz për sigurinë kombëtare edhe në vende me traditë të fuqishme të tolerancës fetare, siç janë Shqipëria dhe Kosova. Ndër faktorët kryesorë që kanë ndikuar në rritjen e rrezikut dhe kërcënimit nga radikalizmi dhe ekstremizmi i dhunshëm në Shqipëri janë: varfëria, papunësia dhe tranzicioni i tejzgjatur poskomunist i shoqërisë shqiptare, i shoqëruar nga kriza të pakuruara sociale, emocionale, shpirtërore, financiare e politike, bashkëshoqëruar shpesh dhe me mungesën e shtetit ligjor dhe me cenime të rënda të rendit dhe sigurisë; pamundësia për të ndikuar vendimmarrjen dhe perceptimet për qeverisje të korrumpuar apo të padrejtë; importimi që në vitet e para të demokracisë në mënyrë të pakontrolluar nëpërmjet OJQ-ve të spektrit fetar të një sërë sektesh e rrymash fetare, të cilat cenojnë të drejtën e shqiptarëve për të ushtruar besimet e tyre tradicionale fetare; varfëria e komuniteteve fetare, mangësitë në financimin e tyre nga shteti dhe mbështetja vetëm në ndihmat që vinin nga jashtë; lejimi i ndërtimeve pa leje të objekteve të kultit dhe jashtë strukturave zyrtare të komuniteteve fetare; vonesa dhe moskthimi i plotë i pronave të komuniteteve fetare; mungesa e një pakete të plotë ligjore për komunitetet fetare; mungesa për një kohë të gjatë e strukturave eficiente shtetërore që të merreshin me menaxhimin e raporteve ligjore dhe të detyrimeve të ndërsjella të shtetit me komunitetet fetare; perceptimi i të qenit pjesëtar i një komuniteti fetar i diskriminuar, i përjashtuar dhe i papërfaqësuar mjaftueshëm në politikë dhe institucione shtetërore¹³; rritja, edhe në vendin tonë, e perceptimit se Perëndimi po sulmon islamin dhe myslimanët¹⁴; lehtësia e radikalizimit dhe rekrutimit të besimtarëve nëpërmjet rrjeteve sociale; trysnia në rritje e rrymave intolerante në islam si, vehabi-selefizmi, etj¹⁵. Ndërsa shtytësit kryesorë që kontribuojnë në radikalizëm të shoqërisë kosovare, mund të ndahen në tri kategori: problemet strukturore të shoqërisë, që përfshinë dobësitë afatgjate socio-ekonomike

---

¹² The European Union's Policies on Counter Terrorism Report 2017, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)

¹³ 51% e të anketuarve besojnë se komuniteti fetar, të cilit ai i përket, nuk është i përfaqësuar mjaftueshëm në politikë dhe institucione shtetërore.

Sondazh i realizuar nga IDM, Tiranë: IDM, 2015, f. 11, f. 55.

¹⁴ "Radikalizmi fetar dhe ekstremizmi i dhunshëm në Shqipëri". Tiranë: IDM 2015, f. 9.

34% ose një në tre të anketuar beson se "Perëndimi është armiqësor dhe sulmon vazhdimisht vendet dhe kulturën Islame". Në një total prej 792 personash të cilët kanë pranuar të përgjigjen në lidhje me këtë pyetje, 269 prej tyre besojnë se vendet dhe kultura Islame po sulmohen nga Perëndimi.

¹⁵ Xhavit Shala: "Arsimimi, faktor i rëndësishëm për neutralizimin e radikalizmit dhe të ekstremizmit të dhunshëm" ..., f. 117-118.

e që për pasojë shkaktojnë edhe një varg problemesh tjera. E dyta, besimet personale, që përshkruajnë se si njerëzit e shohin botën dhe vendin e tyre në të dhe, kjo përfshin idetë rreth të drejtës dhe të gabuarës, të drejtësisë dhe ndëshkimit. Në kategorinë e fundit, futen rrethanat personale, që përfshijnë faktorë shumë të rëndësishëm si: marrëdhëniet personale, familjen dhe miqtë, shoqërimin me ekstremistë të tjerë si dhe, çështje të tilla si, lakmia, personaliteti sociopatik ose e kaluara penale.¹⁶

Politikat për një neutralizim afatgjatë të radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm, si në Shqipëri ashtu dhe në Kosovë, janë ato politika që mbështeten në një pjesëmarrje sa më të gjerë të komunitetit në këtë proces. Kjo qasje komunitare do të mbështetet përmes një bashkërendimi në rritje, të institucioneve të sigurisë, aktorëve të komunitetit lokal si dhe institucioneve të tjera shtetërore. Kjo do të bëhet e mundur nëpërmjet shfrytëzimit maksimal të kompetencave të punonjësve që janë në vijën e parë: mësuesit, personeli policor, punonjësit socialë, udhëheqësit fetarë dhe individë të tjerë, të cilët kanë një pozicionim strategjik për parandalimin e radikalizimit.¹⁷ Për të përballuar radikalizmin dhe ekstremizmin e dhunshëm që të çojnë në terrorizëm, qoftë ai i një natyre fetare apo tjetër, një rol të veçantë merr arsimimi dhe shkolla, policia dhe policimi në komunitet, institucionet fetare, media sociale si dhe aktorë të tjerë shtetëror dhe jo shtetëror¹⁸.

Edhe Shqipëria nuk është e imunizuar nga kërcënimi terrorist. Vendi ynë është e ekspozuar ndaj rrezikut të mundshëm të ndonjë sulmi terrorist nisur nga: Anëtarësimi në NATO dhe pjesëmarrja e RSH në koalicionin kundër terrorizmit ndërkombëtar; pjesëmarrja e shtetasve shqiptarë si vullnetarë në luftëra/konflikte të armatosura jashtë territorit të vendit¹⁹; pozita gjeostrategjike e vendit si dhe tensionet e konfliktet me bazë etnike në rajon; afërsia gjeografike dhe destabiliteti në lindjen e mesme; keqpërdorimi i lehtësive që krijon globalizmi, lëvizja e lirë, rrjetet sociale dhe teknologjia e përparuar, përhapja radikalizmit/ekstremizmit me frymëzim ideologjik, fetar apo nacionalist; prezenca e krimit të organizuar, korrupsioni dhe emigracioni i paligjshëm etj.

Pjesëmarrja e qytetarëve shqiptarë, shtetas të Shqipërisë apo dhe të Kosovës, si vullnetarë në luftëra/konflikte të armatosura jashtë territorit të vendit, sidomos në Siri në përbërje ISIS-it dhe mundësia e kthimit të tyre, përbën një kërcënim permanent për sigurinë në Shqipëri e Kosovë. Përfshirja e qytetarëve shqiptarë në konfliktin në Siri fillon rreth mesit të vitit 2012, me nisjen e udhëtimit të tyre në mbështetje të grupeve opozitare të armatosura të angazhuara kundër regjimit të Bashar al Asad me qëllim dhënien e kontributit “në ndihmë të popullit të shtypur

---

¹⁶ Nazmi Iballi, Kujtim Bytyqi, Bekim Podrimqaku: “Shtytësit kryesor të radikalizmit dhe shkalla e problemit me ekstremizëm të dhunshëm-Rasti i Kosovës”. *Konferenca e parë ndërkombëtare e Akademisë së Sigurisë: Kontributi në sigurinë publike nëpërmjet arsimimit, nëntor 2016*. Policimi dhe Siguria, nr. 4. Tiranë: Akademia e Sigurisë, 2016, f. 138.

¹⁷ Strategjia Kombëtare për Luftën kundër Ekstremizmit të Dhunshëm, miratuar me VKM nr. 930, datë 18.11.2015. Fletore Zyrtare Nr. 203 /2015. Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare, faqe 13250.

¹⁸ Dr. Xhavit Shala: *Arsimimi, faktor i rëndësishëm për neutralizimin e radikalizmit dhe të ekstremizmit të dhunshëm...*Faqe 114. Burim i citua

¹⁹ *Sondazh: Radikalizmi fetar dhe ekstremizmi i dhunshëm në Shqipëri*. Tiranë: IDM 2015.

47% e të anketuarve besojnë se mbrojtja me çdo mjet, brenda apo jashtë kufijve, e vlerave dhe dinjitetit fetar është detyrë e çdo besimtari, f. 11, f. 76.

musliman sunit sirian". Gjatë vitit 2013, i ashtuquajtur Shteti Islamik (ISIS), vinte duke i konsoliduar dhe duke i forcuar radhët e tij nga fraksionet e ndryshme të Al Kaedës, si në strukturë e aftësi edhe në rekrutim. Në të njëjtin vit, për herë të parë, shtetasi kosovar, Lavdrim Muhaxheri, nëpërmjet një videoje të quajtur "të gjithë muslimanët shqiptarë të bashkohen në luftën kundër regjimit të Bashar al-Asad dhe të tjerëve 'të pafeve'" u bëri thirrje publike në gjuhën shqipe të gjithë shqiptarëve, që të shkonin e të luftonin në Siri²⁰. Konflikti sirian, përveç ndërhyrjes së shumë vendeve të huaja²¹, që përdorën grupe/organizata për interesat e tyre politiko-strategjike, u pa nga masa e gjerë e besimtarëve salafistë si një shenjë profetike për çlirimin e Shamit²² dhe vendosjen e Shtetit Islamik në këto territore. Me fillimin e veprimtimit të grupeve me baza xhihadiste-ekstremiste të dhunshme në Siri dhe shumë brigadave të tjera islamike, u bënë thirrje për të gjithë besimtarët muslimanë që të udhëtonin në Siri, të merrnin pjesë në luftë kundër regjimit të Asadit dhe të arrinin themelimin e Shtetit Islamik. Këto thirrje e organizatave ushtarake xhihadiste-ekstremiste të dhunshme, gjetën mbështetjen e drejtuesve salafistë/tekfiristë shqiptarë dhe të shqiptarëve të rajonit, të cilët filluan të organizonin rekrutimin e besimtarëve të rinj, anëtarë të grupeve të tyre, përgatitjen dhe dërgimin e tyre për në drejtim të grupeve xhihadiste-ekstremiste të dhunshme në Siri.

Kështu në mes të janar -qershorit të vitit 2012 iu bashkuan konfliktit në Siri 17 qytetarë të Kosovës. Në këtë periudhë evidentohet fillimi i udhëtimit edhe të qytetarëve nga Shqipëria si vullnetarë për xhihad luftarak, në drejtim të organizatave xhihadiste- ekstremiste të dhunshme në Siri. Ky fenomen arriti kulmin e zgjerimit të tij, në vitin 2013 dhe pati një rënie të fortë në gjysmën e dytë të vitit 2014. Në fillimin e vitit 2015, si pasojë e shumë faktorëve të brendshëm dhe të jashtëm, apo masave të marra nga autoritetet shtetërore shqiptare, thuajse u ndërpre tërësisht vajtja e shtetasve shqiptarë për të luftuar në Siri. Në periudhën mes viteve 2012 dhe 2014, krahas përfshirjes së shtetasve shqiptarë në konfliktin sirian, është evidentuar dhe një rritje e propagandës radikale në disa xhami jashtë juridiksionit/kontrollit të KMSH-së që shërbejnë si baza rekrutimi si dhe shfrytëzim në rritje i mjeteve të komunikimit elektronik nga elementët/grupet ekstremiste²³.

Sipas të dhënave të Komunitetit Shqiptar të Shërbimeve Inteligjente dhe të agjencive ligjzbatuese shqiptare, për periudhën 2014-2016, pjesëmarrja e shtetasve shqiptarë në konfliktin sirian është si më poshtë:

- Gjithsej, 144 qytetarë nga Shqipëria janë përfshirë në konfliktin e armatosur në Siri/Irak, nga të cilët 79 burra, 27 gra dhe 38 fëmijë.

---

²⁰ Indeksonline.net (2014) "Lufta në Siri - Indeksonline Youtube. E disponueshme me datë 17.08.2016 në: <https://www.youtube.com/ëatch?v=zhbëhgS6sv>

²¹ Grupimet kryesore janë: Iran-Rusi-Hezbollah (Liban) në mbështetje të regjimit të Bashar Al Asad dhe Turqi-Arabi Saudite-Katar, në mbështetje të opozitës siriane. Në këtë konflikt, përveç formacioneve të Ushtrisë së Lirë Siriane (FSA), kundër regjimit të presidentit Bashar Al Asad, luftojnë dhe dhjetëra grupe të ndryshme luftarake, të pavarura nga njëri-tjetri, disa prej të cilëve janë me profil të lartë islamik.

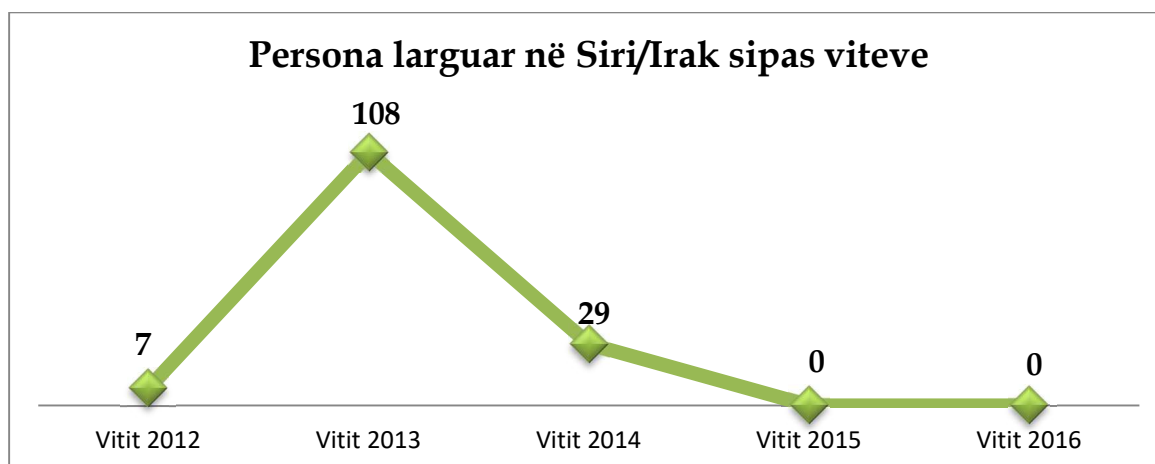
²² Sham, ose Levant, territor që përfshin Sirinë, Jordaninë, Libanin, Izraelin dhe territoret Palestineze, i përmendur në vargjet e Kuranit dhe në Bibël si zonë ku do të zhvillohen betejat kryesore të njerëzimit para ardhjes së Zotit në tokë.

²³ Të dhënat janë të Komunitetit shqiptar të Shërbimeve Inteligjente.

- Gjithsej, 73 shtetas shqiptarë ndodhen aktualisht në Siri. Rreth 23 prej tyre janë aktivë në luftime. Pjesa tjetër janë gra 20 dhe fëmijë 30.
- 45 shtetas pjesëmarrës në konfliktin sirian tashmë janë kthyer në Shqipëri. Rreth 30 prej tyre kanë qenë aktive në front ose kanë marrë trajnim ushtarak. Pjesa tjetër janë gra 7 dhe fëmijë 8.
- Gjithsej 26 shtetas shqiptarë kanë humbur jetën në Siri/Irak.

Në paraqitje tabelore dhe grafike, pjesëmarrja e shtetasve shqiptar në konfliktin sirian paraqitet si më poshtë:

Nr.	Persona	Larguar sipas viteve					Aktualisht në zonat e konfliktit	Të dyshuar të vrarë	Të kthyer	Të përfshirë gjithsej
		2012	2013	2014	2015	2016				
1	Meshkuj	7	55	17	0	0	23	26	30	79
2	Femra	0	20	7	0	0	20	0	7	27
3	Fëmijë	0	33	5	0	0	30	0	8	38
		7	108	29	0	0	73	26	45	144

Nga analiza statistikore (tabelore dhe grafike) e të dhënave të mësipërme gjejmë se:

- Në vitin 2012 janë evidentuar rastet e para (gjithsej 7 raste) të pjesëmarrjes së shtetasve shqiptar në konfliktin sirian.
- Në vitin 2013, krahasuar me vitin 2012, pjesëmarrja e shtetasve shqiptar në konfliktin sirian është rritur 15.4 herë. Ky vit shënon dhe shifrën më të lartë të pjesëmarrjes së shtetasve shqiptar në atë konflikt.
- Në vitin 2014 pjesëmarrja e shtetasve shqiptar në konfliktin sirian ka tendencë të theksuar në ulje. Kjo shifër, ndonëse është 4.1 herë më e madhe se në vitin 2012, është 3.7 herë më e vogël se në vitin 2014.
- Në vitin 2015 dhe 2016, nuk është evidentuar asnjë rast të shtetasve shqiptarë të larguar nga Shqipëria për të marrë pjesë, përkrah grupeve terrorist të ISIS-it, në konfliktin e armatosur në Siri/Irak.

Në rënien drejt zeros të pjesëmarrjes së shtetasve shqiptar në konfliktin sirian për vitet 2015-2016 kanë ndikuar një serë faktorësh ku nga më kryesorët mund të evidentojmë:

- Ndryshimet në Kodin Penal të Republikës së Shqipërisë dhe parashikimin si vepër penale të pjesëmarrjes së shtetasve shqiptar në konfliktet e armatosura jashtë vendit, organizimi dhe thirrja për pjesëmarrje në veprime luftarake në një shtet të huaj, përkatësisht neni 265/a, 265/b e 265/c, i cili parashikon masa të rënda dënimi që shkojnë nga 3-8 vjet dhe 8-15 vjet burg.²⁴
- Arrestimi dhe dënimi i personave dhe grupeve të organizuara, të angazhuar direkt në rekrutimin e shtetasve shqiptar për t'i dërguar në konfliktin sirian. Konkretisht në 11 mars 2014, u arrestua një grup prej 9 shtetasish shqiptar mes tyre dhe të dy imamë²⁵ të vetëshpallur të xhamive “Unaza e Re” dhe “Mëzesit” në Tiranë²⁶.

Këta faktorë jo vetëm ndikuar në uljen e menjëhershme të numrit të individëve të interesuar për të udhëtuar drejt Sirisë por ndikuan dhe në rritjen e menjëhershme të numrit të shtetasve shqiptar të kthyer nga Siria në Shqipëri (rreth 40 shtetas janë kthyer deri tani).

Në kthimin në Shqipëri të shtetasve shqiptar nga konflikti sirian, përveç përpjekjeve të tyre për t'i shpëtuar përgjegjësisë së mëvonshme penale, kanë ndikuar dhe:

- zhgënjimi nga realiteti me të cilin janë përballur në Siri;
- mospërshtatja me kushtet, vështirësitë dhe mënyrën e atjeshme të jetesës;
- trauma psikologjike apo plagosjet e marra gjatë luftimeve në Siri;
- moskalmi i fazës së selektimit pranë grupeve rebele dhe moskaktimi i ndonjë detyre konkrete;
- kthimi i përkohshëm me mendimin për të udhëtuar përsëri më vonë;
- motive personale dhe familjare;
- konfliktet e brendshme mes grupeve xhihadiste-ekstremiste të dhunshme (ISIS–Al Nusra);

Shumica e të kthyerve nga Siria mbajnë një profil të ulët, duke mos komunikuar hapur në grupet e besimtarëve myslimanë se ku kanë qenë apo çfarë kanë bërë konkretisht në Siri, ndërkohë që vazhdojnë kontakte, kryesisht nëpërmjet komunikimit online me shqiptarët e mbetur në Siri, të inkuadruar në grupet ndërluftuese atje.

---

²⁴ Ndryshimet në Kodin Penal të RSH të bëra me Ligjin nr. 98/2014, i cili hyri në fuqi më datë 3 shtator 2014.

²⁵ Të diferencuar si organizatorët kryesor për propagandimin, rekrutimin dhe mundësimin e dërgimit të shtetasve shqiptarë në Siri/Irak

²⁶ Pjesëtarë të këtij grupi u akuzuan dhe u gjykuan për “Rekrutimit të personave me qëllim kryerjen e veprimeve terroriste”, “Nxitjes, thirrjes publike dhe propagandës për kryerjen e veprave penale me qëllime terroriste”, “Nxitjes së urrejtjes ose grindjeve ndërmjet kombësive, racave dhe feve” të parashikuara nga neni 231, 232/a dhe 265 të Kodit Penal. Në vitin 2016 gjykata shpalli fajtorë nëntë persona dhe i dënoi me nga 7 deri në 18 vjet, që përbëjnë gjithsej 126 vite burg. *Vendim nr. 58* datë 03.05.2016 i Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda, ndryshuar me *vendim nr. 118* datë 30.11.2016 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda.

Pavarësisht profilit të ulët që ata përpiqen të mbajnë në vend, të kthyerit nga Siria vlerësohet se përbëjnë një rrezik dhe nëse nuk menaxhohen më kujdes mund të kthehen në një kërcënim serioz për sigurinë tonë kombëtare sepse:

- janë trajnuar dhe kanë fituar eksperiencë ushtarake;
- janë indoktrinuar nga ideologji radikale;
- vazhdojnë mbajtjen e kontakteve me individë/grupe të lidhur me xhihadin islamik.

Cilësitë e mësipërme krijojnë premisa për përfshirjen e të kthyerve nga Siria, në aktivitete me karakter destabilizues apo terrorist. Gjithashtu, kontingjenti i shtetasve shqiptarë që janë pjesë e grupeve xhihadiste-ekstremiste të dhunshme në Siri (ISIS²⁷ dhe Jabhat al-Nusra²⁸), përbëjnë pjesën më të radikalizuar, çka vlerësohet seriozisht se ky kontingjent mund të përdoret nga këto organizata dhe/apo grupe të tjera aleate me to, për kryerje të sulmeve terroriste në Siri, Irak, në vendin tonë, në vendet e rajonit apo në Evropën Perëndimore e më gjerë.

Ndryshe nga të kthyerit nga Siria, pjesëtarë të grupit të arrestuar në Shqipëri si rekrutues në muajin mars 2014, edhe pas arrestimit, vazhdojnë të mbajnë një profil të lartë radikal si dhe po tentojnë afrimin dhe radikalizimin e të burgosurve të tjerë, me të cilët qëndrojnë. Propaganda radikale që ata po zhvillojnë në ambientet e burgut, vlerësohet tepër e rrezikshme pasi bashkëbiseduesit e tyre janë individët që kanë një profil dhe lidhje në veprimtari kriminale, të cilët mund të radikalizohen e të shfrytëzohen më vonë për akte të mundshme ekstremiste/terroriste.

Gjithashtu, është vërejtur se pas akteve terroriste në Francë, organizatorë dhe ekstremistë të veçantë, kryesisht në drejtimet: Tiranë - Kavajë; Elbasan - Peqin, Cërrik, Librazhd; Korçë - Pogradec - Çërravë; Peshkopi - Bulqizë; Sarandë - Delvinë, Shkodër e Kukës, kanë shprehur komente/deklarata mbështetëse ndaj këtyre akteve.

Një vëmendje e veçantë i duhet kushtuar të ashtuquajturve “ujqërit e vetmuar”, të cilët janë elementë potencialisht të indoktrinuar dhe motivuar për të ndërmarrë planifikimin apo kryerjen individuale të akteve terroriste. Veprimtaria e tyre përbën një rrezik e kërcënim potencial për sigurinë. Identifikimi i elementëve të tillë, apo i grupeve me pak anëtarë (celulave) përbën një sfidë të vazhdueshme dhe të qenësishme jo vetëm për strukturat antiterror, në vendin tonë, por për të gjithë komunitetin e shërbimeve inteligjente dhe të sigurisë.

Përveç rrezikut dhe kërcënimit për sigurinë nga shtetasit shqiptarë, duhet vlerësuar edhe kërcënimin terrorist nga shtetas të huaj të lidhur me grupe apo organizata terroriste, përfshirë xhihadistët ekstremist të dhunshëm dhe elementët radikalë nga rajoni, kryesisht B&H, Kosova, Maqedonia dhe Mali i Zi, të cilët kanë lidhje/kontakte me elementë radikalë në vendin tonë. Kjo sidomos nisur nga fakti se

---

²⁷ Shteti Islamik i Irakut dhe Shamit.

²⁸ Fronti i Fitores - dega zyrtare e Al Kaeda në Siri e cila ka ndryshuar emrin e saj në Jahbat Al Fatah Al Sham.

xhihadistët-ekstremistët e dhunshëm shqiptarë dhe nga rajoni, për shkaqe kulture dhe gjuhe, veprojnë në formacione të përbashkëta luftarake me ata në Siri/Irak.

Një vend të rëndësishëm në përcaktimin e nivelit të kërcënimeve terroriste e zë orientimi apo vendimmarrja e grupeve xhihadiste - ekstremiste të dhunshme që luftojnë në Siri, për t'u angazhuar në ndërmarrjen e sulmeve në vendet evropiane. Pas ndërhyrjeve ushtarake në Irak dhe Siri të koalicionit ndërkombëtar, ka mundësi që ISIS të trajtojë luftëtarë të huaj për sulme të vetëorganizuara pasi të kthehen në vendet e origjinës. Për më tepër, përqendrimi i ISIS për të sulmuar në Perëndim, ka si objektiv strategjik edhe rivalizimin e Al Kaeda-s, me qëllim pozicionimin e organizatës së tyre në krye të hierarkisë xhihadiste - ekstremiste të dhunshme.

Ekziston rreziku që nga organizatat terroriste ISIS dhe Al Kaeda mund të përdorin edhe linjat e trafikut ilegal të klandestinëve, kryesisht nga vendet e MENA-s²⁹, për dërgimin e operativëve terroristë në Evropë, ku nuk përjashtohen vendet e Ballkanit, dhe vendi ynë. Përfshirja në aktet e fundit terroriste në Evropë, të elementëve ardhur nëpërmjet linjës së refugjatëve nga zonat e luftës e provojnë më së miri këtë "modus operandi" të ISIS-it dhe jo vetëm.

Vlerësohen si objektiva me risk të lartë të infrastrukturës kritike, që mund të shenjestrohen nga sulme të mundshme terroriste, objektet si më poshtë:

- aeroporti, portet detare si dhe mjetet e transportit ajror dhe detar;
- ambasadat dhe përfaqësitë e vendeve perëndimore, por edhe ato të vendeve të Lindjes, pjesëmarrëse në koalicionin anti-ISIS;
- shkollat e huaja në Shqipëri, sidomos të vendeve perëndimore;
- sistemi i transmetimit energjetik të vendit;
- qendrat e madha kulturore-tregtare në qytetet e mëdha;
- agjencitë e zbatimit të ligjit e të inteligjencës si dhe punonjësit e tyre, që u kundërvihen fenomenit etj.

5. Politikat dhe masat e marra në dinamikë për neutralizimin e radikalizmit, ekstremizmit të dhunshëm dhe të kërcënimit terrorist

Politikat shqiptare për neutralizimin e radikalizmit, ekstremizmit të dhunshëm dhe të kërcënimit terrorist mbështeten në këto shtylla kryesore:

- hartimi i strategjive të nevojshme së bashku me planet e veprimit për zbatimin e tyre;
- realizimi i përmirësimeve të nevojshme ligjore;
- ndryshimet e duhura strukturore për t'ju përgjigjur kërcënimit më të ri terrorist.

Në vetvete politikat për një neutralizim afatgjatë të radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm, janë ato politika publike, që mbështeten në një pjesëmarrje sa më të gjerë të komunitetit në këtë proces. Kjo qasje komunitare do të mbështetet përmes një

---

²⁹ Middle East and North Africa - Lindja e Mesme dhe Afrika e Veriut.

bashkëndimi në rritje të institucioneve të sigurisë, aktorëve të komunitetit lokal si dhe institucioneve të tjera shtetërore.

Ndër masat e marra në kundërvënje të fenomenit dhe kërcënimeve terroriste mund të evidentojmë:

- Miratimin dhe fillimin e zbatimit të *“Strategjisë Kombëtare për luftën kundër ekstremizmit të dhunshëm”*³⁰ dhe planit të saj të veprimit, si konkretizim i sigurizimit të rrezikut dhe kërcënimit nga radikalizmit dhe ekstremizmi i dhunshëm.
- Nismën për ndryshime ligjore dhe realizimin e ndryshimeve në Kodin Penal të Republikës së Shqipërisë, duke parashikuar si vepër penale pjesëmarrjen e shtetasve shqiptarë në konfliktet e armatosura jashtë vendit - përkatësisht neni 265/a, 265/b e 265/c, i cili parashikon masa të rënda dënimi, që shkojnë nga 3-8 vjet dhe 8-15 vjet burg.³¹
- Rritjen e kapaciteteve me burime njerëzore dhe infrastrukturë bashkëkohore të strukturave antiterror në Policinë e Shtetit dhe ngritja e Drejtorisë së Antiterrorit.³²
- Ngritjen, që në dhjetor 2013, të grupit të përbashkët të punës, “SHISH - Polici e Shtetit - Prokurori”, për tu përballur me këtë fenomen.
- Bashkëpunimin intensiv me agjencitë partnere të zbatimit të ligjit dhe inteligjencës, për ndjekjen e përbashkët të fenomenit/shkëmbimin e informacionit;
- Fillimin zyrtar të hetimeve nga Policia e Shtetit, në bashkëpunim me Prokurorinë për Krimet e Rënda, në dhjetor të vitit 2013; më pas arrestimin dhe dënimin nga gjykata të grupit të rekrutuesve të shtetasve shqiptar për xhihad të dhunshëm në Siri, për veprën penale të “Rekrutimit të personave me qëllim kryerjen e veprimeve terroriste”, “Nxitjes, thirrjes publike dhe propagandës për kryerjen e veprave penale me qëllime terroriste”, “Nxitjes e urrejtjes ose grindjeve ndërmjet kombësive, racave dhe feve” të parashikuara nga neni 231, 232/a dhe 265 të Kodit Penal;
- Forcimin e kontrollove kufitare ndaj shtetasve shqiptarë pjesëmarrës në konfliktin Siri/Irak dhe të dyshuarve që planifikojnë të udhëtojnë drejt konfliktit sirian si dhe, të shtetasve të huaj, - përfshirë ata të etnisë shqiptare, nga rajoni, - pjesëmarrës në konflikt, të dyshuar si të lidhur me organizata ekstremiste/terroriste, apo financues të tyre.
- Intervistimin e të kthyerve, nga strukturat e specializuara të luftës kundër terrorizmit në momentin e hyrjes në territorin shqiptar, me synimin e sigurimit të provave të prezencës në zonat në konflikt dhe pjesëmarrjes në aktivitete/trajnime luftarake.

---

³⁰ Miratuar me VKM nr. 930, datë 18.11.2015.

³¹ Ndryshimet në Kodin Penal të RSH të bëra me Ligjin 98/2014, i cili hyri në fuqi më datë 3 Shtator 2014.

³² Me Urdhër MPB Nr. 548/7 datë 17.10.2014, Sektori i Antiterrorit në Policinë e Shtetit u ngrit në rang drejtorie.

- Shtimin e masave të sigurisë nga Policia e Shtetit dhe strukturat e tjera në mbrojtje të infrastrukturës kritike më risk të lartë shënjestrimi nga sulme të mundshme terroriste.
- Forcimin e policimit nëpërmjet inteligjencës. Policia e Shtetit ka bërë vlerësimin dhe analizën e situatës në lidhje me individë, grupe apo organizata që kanë mundësinë, aftësinë dhe qëllimin për tendenca të tilla si dhe objektet dhe vendet publike me risk duke orientuar edhe shërbimet në terren.
- Forcimin e bashkëpunimit policor ndërkombëtar. Policia e Shtetit ka intensifikuar punën dhe evidentohet një rritje e fluksit të shkëmbimit të informacionit me Europol, Interpol, midis policive të vendeve të BE-së, Kosovë, Maqedoni etj., për çështje konkrete dhe partnerët tanë strategjikë, Shtetet e Bashkuara të Amerikës, të cilët na kanë asistuar e mbështetur në vazhdimësi për të gjitha nismat e reformat.
- Rritjen e kapaciteteve profesionale të strukturave përkatëse, në hetimet proaktive dhe procedimet penale, për problemet e ekstremizmit të dhunshëm, të terrorizmit, të trafikut të armëve dhe municioneve etj.

6. Përfundime

Pas studimit dhe hulumtimit, në këtë punim, të radikalizmit, ekstremizmit të dhunshëm si dhe të veprimtarisë së ISIS-it, arrijmë në këto përfundime:

- Radikalizmi dhe ekstremizmi i dhunshëm përbëjnë një rrezik dhe nëse nuk menaxhohet mirë, mund të kthehet në një kërcënim për sigurinë tonë kombëtare.
- Veprimtaria e ISIS-it përbën një kërcënim serioz për sigurinë ndërkombëtare, rajonale dhe kombëtare.
- Të kthyerit nga Siria, për shkak të indoktrinimit nga ideologji radikale, trajnimeve, pjesëmarrjes së tyre në veprime luftarake, kontakteve që mbajnë më elementë terroristë si dhe premisave që kanë për përfshirjen e tyre në aktivitete me karakter destabilizues apo terrorist, përbëjnë rrezik, i cili nëse nuk menaxhohet mirë mund të kthehet në një kërcënim për sigurinë tonë kombëtare.
- Shqipëria zotëron kapacitetet e duhura dhe ka marrë masat e nevojshme për tu përballur me kërcënimin terrorist.

7. Rekomandime

Me qëllim reduktimin e kërcënimit terrorist si dhe të nivelit të rrezikut nga radikalizmi, ekstremizmi i dhunshëm dhe veprimtaria e të kthyerve nga konflikti sirian është i rekomandueshëm:

- Zbatimi i politikave, strategjive të miratuara dhe të planeve të tyre të veprimit që vijnë si produkt i një vlerësimi paraprak të situatës, mbështetjes së tyre në

buxhetin e nevojshëm dhe rishikimin herë pas here, për tu përditësuar me fenomenet, rreziqet dhe kërcënimet aktuale.

- Angazhimi konkret i të gjithë institucioneve, aktorëve dhe faktorëve që përfshihen, kanë detyrime të përcaktuara në strategji e plane veprimi/operacionale, duke mos e lënë gjithçka vetëm në dorë të agjencive ligjzbatuese.
- Mbështetja e fuqizimit me burime njerëzore e logjistike bashkëkohore, të strukturave të specializuara në luftën ndaj fenomenit të terrorizmit, nisur nga rrezikshmëria dhe impakti që ka zhvillimi i këtyre tendencave dhe mundësisë reale për ballafaqim nga agjencitë e zbatimit të ligjit me qëllim parandalimin, zbulimin dhe goditjen e këtyre dukurive në Shqipëri.
- Forcimi i bashkëpunimit ndërmjet agjencive të zbatimit të ligjit, agjencive të inteligjencës dhe Prokurorisë për marrjen, vlerësimin, shkëmbimin e shpejtë të informacionit dhe hetimit intensiv duke përdorur me efikasitet të gjitha format dhe metodat e punës operativo-gjurmuese.
- Hartimi i procedurave standarde për menaxhimin e krizave në rast të një sulmi terrorist në RSH si dhe trajnimi i strukturave menaxhuese të krizave në situata të simuluar.
- Ngritja e trajnimi, i strukturave kibernetike, të specializuara për fushën e antiterrorit.
- Planifikimi dhe mbështetja me buxhet për trajnimin në këtë fushë edhe të stafit të institucioneve të drejtësisë (prokurorë dhe gjykatës).
- Nxitja e ndryshimeve të nevojshme ligjore në të cilat të parashikohet revokimi i dokumenteve të udhëtimit për shtetasit shqiptarë, të cilëve u dokumentohet qëllimi i udhëtimit drejt vendeve të huaja në konflikt.
- Hartimi i një strategjie për rehabilitimin e vullnetarëve të kthyer nga konflikti sirian.
- Hartimi dhe zbatimi i programeve socioekonomike, në ato zona ku janë evidentuar bazat kryesore të rekrutimit të vullnetarëve xhihadistë/ekstremistë të dhunshëm.
- Bashkëpunimi me komunitetin mysliman shqiptar për marrjen nën juridiksionin e tyre të xhamive dhe musalave të paligjshme/pa leje (89 të tilla në tërë vendin), në të cilat predikohen ideologji radikale nga imamë të vetëshpallur.
- Krijimi i rolit të sistemit arsimor dhe të medieve në parandalimin e radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm.

Referencat

1. *Strategjia e Sigurisë Kombëtare të Republikës së Shqipërisë 2014*. Miratuar me Ligjin nr. 103/2014, datë 31.07.2014. Publikuar në Fletore Zyrtare nr. 137.
2. *Violent Extremism and Religious Radicalization in Albania*. Publishing IDM 2015.
3. *Strategjia Kombëtare për Luftën kundër Ekstremizmit të Dhunshëm*, miratuar me VKM nr. 930, datë 18.11.2015. Fletore Zyrtare nr. 203 /2015. Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare.
4. Xhavit Shala: "Arsimimi, faktor i rëndësishëm për neutralizimin e radikalizmit dhe të ekstremizmit të dhunshëm". *Konferenca e parë ndërkombëtare e Akademisë së Sigurisë me temë: Kontributi në sigurinë publike nëpërmjet arsimimit*, nëntor 2016. *Policimi dhe Siguria, nr. 4*. Tiranë: Akademia e Sigurisë, 2016.
5. Sandër Lleshi: "Edukimi modern si antidot i pazëvendësueshëm në përballjen me ekstremizmin e dhunshëm". *Konferenca e parë ndërkombëtare e Akademisë së Sigurisë me temë: Kontributi në sigurinë publike nëpërmjet arsimimit*, nëntor 2016.
6. <http://noa.al/lajmi/2013/03/295800.html>.18.8.2017.
7. Nazmi Iballi, Kujtim Bytyqi, Bekim Podrimqaku: "Shtytësit kryesor të radikalizmit dhe shkalla e problemit me ekstremizëm të dhunshëm-Rasti i Kosovës". *Konferenca e parë ndërkombëtare e Akademisë së Sigurisë me temë: Kontributi në sigurinë publike nëpërmjet arsimimit*, nëntor 2016.
8. Indeksonline.net (2014) "Lufta ne Siri - Indeksonline" Youtube.
E disponueshme me datë 17. 8. 2016 në:
<https://www.youtube.com/watch?v=zhbWhgS6svc>
9. Të dhëna të Komunitetit shqiptar të Shërbimeve Inteligjente.
10. Ligji nr. 98 datë 31.07.2014, për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7905 datë 27.01.1995 "Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë", hyrë në fuqi më datë 3 shtator 2014.
11. *Vendim nr. 58 datë 3. 5. 2016 i Gjykatës së Shkallës së parë për Krimet e Rënda ndryshuar me vendim nr. 118, datë 30. 11. 2016 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda* (i formës së prerë). Për dënimin e 9 personave (Genci Balla etj), për "Rekrutimit të personave me qëllim kryerjen e veprimeve terroriste", "Nxitjes, thirrjes publike dhe propagandës për kryerjen e veprave penale me qëllime terroriste", "Nxitjes së urrejtjes ose grindjeve ndërmjet kombësive, racave dhe feve" të parashikuara nga neni 231, 232/a dhe 265 të Kodit Penal.
12. *Urdhër MPB nr. 548/7 datë 17.10.2014 për krijimin e Drejtorisë së Antiterrorit*.
13. *The European Union's Policies on Counter Terrorism Report 2017*, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPO_L_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPO_L_STU(2017)583124_EN.pdf)